

SZILÁGY-SOMLYÓ.

T Á R S A D A L M I H E T I L A P

és

A SZILÁGY-SOMLYÓ-VIDÉKI GAZDASÁGI-EGYLET KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	4 frt.
Fél évre	2 frt.
Negyed évre	1 frt.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

Nagy László.

Segéd-szerkesztő:

Hulinka Sándor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Sz.-Somlyó, az ev. ref. papi háznál, hova a lap anyagi és szellemi részét illető küldemények is czimzendők.

Hirdetések jutányos árban. Bélyegdíj 30 kr.

A szilágy-somlyói iparviszonyokról.

II.

Igazán bámulatos az a sok leleményes út, melyen különösen a párisi nagy házak iparkodnak és nem sikertelenül, magukat egyenes összeköttetésbe helyezni a mi konzumáló közönségünkkel. Valóban kiváló ügyességgel gondolkodik ki azt az organizációt, mely lehetségessé teszi ezen külföldi nagy vállalatoknak, hogy a kis nemzeteknél és különösen nálunk, mindinkább magukhoz ragadják az egész belső ipart és kereskedelmet is.

Hatalmasan előmozdítja ezen törekvésüket közönségünk azon szégyenletes, de érthető szellemi függése, hogy mindazt, a mi külföldi, a mi idegeneknek bizonyítványával érkezik hozzánk, már ennél fogva is jónak és szépnek találja. Nem is lehet ez másképp oly nemzetnél, melynek alig van sajátos műipara. A nemzeti műipar önállóvá, eredetivé teszi a nemzeti szellemet, hogy ne fogadják be a tömeges produkciókat, a melyek nem néznek vidéket, nemzetiséget, egyéni különlegességet, hanem egyformán szolgálnak mindenkit. A hány ipariskola, a hány rajziskola van az országban, mind annak kellene, hogy a kereskedők és iparosok lennének folytonos pártolói, mert azok mind az ő érdekükben fáradoznak. Az a jelenleg, mely nálunk mutatkozik, nem páratlan ugyan, de ritka a művelődés történelmében, t. i. előbb van magasan kifejtett művészetünk mint műiparunk. Ez utóbbi csak akkor fog fejlődni, ha egész közönségünket bizonyos tekintetben művészileg iskolázzuk, ha a művészet nem úgy tekintetik, mint valami exotikus növény, melyet mint a gazdag nemzetek

luxusát csodálunk, vagy legfeljebb a legfelsőbb tizezreknek átengedünk. És itt ismét nagy szerep vár az ipar és kereskedelmi világra. Az iskolázás t. i. mert ebből fog keletkezni majd a nemzeti műipar, minden önálló nemzeti kulturának egyik alapja.

A sz.-somlyói kézműiparnak arra kell törekednie, hogy a helyi és vidéki iparszükségletet legalább az itt létező iparágakból be tudja töltetni. De boltjainkban mennyi árucikk van olyan, mely Bécsből Brünnből, Csehországból való, pedig itt is elő lehetne állítani. Például elég szégyenletes állapot, hogy Magyarországon, ámbár sok az üveghuta, nem tudnak megfelelő palackokat készíteni, s minden jóra való borkezeskedő azokat Szász- és Csehországból csináltatni hozatni. A mi magyar palackokat csinálni jellemzi a magyar felületesség, nem lehet őket jól bedugaszolni.

Pedig Magyarországon kivált a felső vidéken, minden meg van hozzá, hogy az üvegipar kifejlődjék. A gyártáshoz szükséges minden anyag, a mellett olcsó tüzelő és még olcsóbb munkáskéz. A fának sok helyen úgy szólva — ára sincsen, a mellett nagykitérjedésű kőszén medencék egészen kihasználatlanul fekszenek nem lehet őket értékesíteni. A munkáskéz pedig annyira nem talál idehaza alkalmaztatást, hogy ezer veszély között inkább Amerikába vándorol, a megélhetésnek reményében, sem hogy itthon az éhenhalás veszedelmének legyen kitéve.

Minket azonban nemcsak specialisan az üvegiparról mondtak érdekelnek, hanem inkább az, hogy pl. itt van a sok cipész és eszmadia, s a boltok mégis bécsi, budapesti lábbelivel vannak telve. Miért hozzák idegen helyről ezeket a kereskedők? Mert ott olcsóbban kapják, s ha nem is jobbak, talán külsőre szebb-

Julius 20-ika tiszta kék egén fényesen tünt elő a legszebb nap.

Visk piacán utra készen álltunk, elbucszunk gazdáinktól megköszöntük vendégszeretetüket, kik is nagy számmal kísérték bennünket a Tiszáig, hol a tulpártra át kelendők voltunk.

Megkezdődött az átkelés.

Egyetlen dereglye állott rendelkezésünkre; még egyszer megköszöntük a derék viskiek szíveségét s megígértük nekik, hogy közös elleneinket hálából a hol csak alkalom mutatkozik ő érték is elpáholjuk.

Az átkelés az egyetlen dereglyén több időt vett igénybe, mert nem fért több bele husz vagy huszonöt lovasnál. Pedig itt századunk megszaporodott, a mennyiben szeretőink is követni akartak bennünket s kapitányunk bármily szigorú rendszabályt akart is alkalmazni, hogy őket eltávolítsa ki nyilatkoztatták, miszerint inkább a Tiszába ugranak, mint hogy tőlünk elváljanak, sőt akadt közöttük oly elszánt is a ki bele rohant a Tiszába; de mi után már majd térdig ért és hideg is is volt pár ugrással vissza uszott.

En a harmadik kerülőnél száltam szakaszommal a dereglyébe.

Már a parttól elindultunk mikor észrevettem, hogy lovaink közé csempészte be magát egy szinte bukott 15 vagy 16 éves leányka a kinek egy szakaszombeli csinos huszár Márkus Péter volt a kedvese [ezt huszár nyelven „vas varjunak” neveztük hajlott orráért.)

E nőt nem éppen barátságos kifejezésekkel kérdőre vontam, hogyan mert a parancs dacára dereglyénkbe lépni; de ő kinyilatkoztatta, hogy kész magát inkább a Tiszába ölni, mint tőlünk elválni.

nek látszanak, mintha itt készültek volna. De hát az itteni iparosok egyesült erővel nem tudnák az ily cikkeket kiszorítani? Nem tudnánk ugyanolyan ár mellett hasonló minőségű árucikkeket kiállítani a kereskedők és megrendelők számára?

Am mit tapasztalunk e tekintetben nálunk?

Azt, hogy a mi iparosaink egy része, — tisztelet a kivételeknek, — nem abban versenyez egymással, hogy melyik, ki tud jobb, csinosabb, becsesebb iparterméket előállítani, — hanem látszólag abban, hogy ki tud rosszabbat? ! Távol van tőlem kicsinyelni, — s így iparosainknak, kik közt nem egy tiszteletre méltó iparost tudok ~ foglalkozását; de megemlítem azt a kirívó tényt, hogy a szabályosan fejlődött testre rosszul szabott kabát — puposnak mutatván az egyenes embert, — sehogysan dícséri mesterét. Ily körülmények közt esodá-e, ha iparcikkért évenként legalább akkora — ha nem nagyobb összeg vándorol ki városunkból csak Budapestre, Kolozsvárra, mint a mennyi helyben marad? Bizony nem, mert iparosaink nem fektetnek oly nagy súlyt megrendelőink kielégítésére, mint nagyvárosi iparos társaik.

Nézzék meg csak fővárosi, vagy nagyobb városi kollegáikat. Hány van közöttük olyan ki legalább fél városunk iparosainknak minden szerszámát házastul, telkestül, jószágostul együtt meg tudná venni. De azért oly szigorú és pontos munkája elkészítésében, mintha most kezdené meg üzletét. Világért ki nem bocsátana kezéből egy oly munkadarabot, mely esetleg hibásan lett elkészítve, mert tudja, hogy csak pontos és lelkiismeretes kielégítésnek köszöni vagyonát, — és hogy egy rosszul kielégített megrendelő száz mást riaszt vissza.

Neki rohant a dereglye karfának esküdözve jajgatott és kihajlott a víz felé folytonosan jajgatva, hogy most mindjárt bele veti magát.

De úgy látszott, hogy szeret kissé késni. En közelében állottam s hozsantott a hosszú készülődés gyorsan felkaptam mindkét lábát s egy lódítás és Rózsika*) a hullámokban tünt el. Heves, meg gondolatlan tettemet rögtön megbántam, a dereglye alól azonban a víz gyorsan kisodorta s pár perc alatt megint feltűnt a víz színén s a már parton lévő huszárok közül többen segítségére siettek s talpra állították az alig övig érő vízben a megrémült leányt. Egyéb baja nem történt, mint hogy bőrig ázott.

Ezen intermezzót kapitányunk is látta s a legközelebbi fordulónál átal jött s a dereglyéből haragosan kilépvén megkérdezte, hogy ki volt az a — „gyilkos?”

En mint bűnös azonnal jelentettem magamat. „Hát maga volt az a rossz lelkű! Hogy az Isten áldaná meg jobb ésszel! Feleljen miért tette azt?”

„Vitéz kapitány uram az a nő esküdözött, hogy ő inkább a vízbe öli magát mint hogy bennünket elhagyjon. A karfáról kihajlott a víz felé folyvást jajgatva hogy már ugrik. Boszantott a hosszú készülődés, egyet billenttem rajta mert a kapitány ur parancsa is eszembe jutott, miszerint úgy tetszett figyelmeztetni minket, hogy ha el nem távoznak a Tiszába dobhatja őket. Ezért segitettem azon a leányon s úgy véltem hogy részben teljesitettem kapitányom parancsát!”

*) Ez a Rózsika, ismeretes volt mint napszámos asszony Sz.-Somlyón. A 70-es évek elején egy szemét dombon fagyott meg.

TÁRCZA.

A Lenkey huszárok története az 1848-49. években.

Közl: Egy Lenkey huszár.

(Folytatás.)

Ez hatott nagyjainkra s egy más szelidebben hangzó de reánk nézve még sem kielégítő ítélet érkezett meg, a mely elrendelte, hogy századunk azonnal (1848. július 20-án) induljon az alsó táborba s ott a zendülő rácokkal szemben büntetésül az első csatánál, a legveszedelmesebb állás lesz számunkra kimutatva. Ezen szigorú (?) rendeletet valóban nevetségesnek találtuk; hínni akartuk, hogy jában bennünket ott fent a ministeriumnál elárult, hogy csakugyan nem magyar huszárok, hanem aszsonyok vagyunk, mint a hogy bennünket vitéz kapitányunk Szigeten a lóvizsgálat alkalmával nevezett. De bár mi indította is nagyjainkat ezen ítélet kibocsátására, így kiáltottunk fel: „Azt a hét ezer angyalát? az is büntetés ha a farkast az erdőbe bocsátják. Már hogy teheti azt fel rólunk az a generális vagy bár ki is, hogy mi a csatában a dolog könnyebb végét kerestük, hiszen ha mindjárt azt jelölnénk is ki részünkre, keresnénk mi magunkhoz illő munkát!”

„No de fiuk, kezdé Vince őrmester ha sértve vagytok is, ez ellen már nem felebbezünk, higgyék el azon urak, kik e tizedelésre ítélték bennünket miszerint annak végrehajtása nem kis bajjal jár.”

Nálunk ellenben, ha egy iparos néhány száz forintot összegyűjtögetett, nem fekteti dízlébe, nem terjeszti, nágyítja, javítja azzal dízlét; hanem vesz rajta — néha fele adóssággal egy rász szólót. A szerszámhöz, melylyel a szőlőt szerezte, menten hiúlen lett; mert hát most már gazda s a gazdaság után kell látni. Rákövetkezik egy terméketlen rász esztendő, s a gazdaság minden szerszámmal, házastul, telkestül, jószágostul takarékpénztárunk „Wertheim“-jába kerül.

Sokat érvelnek iparosaink az ipartörvény hiányosságával, és azzal a körülménnyel, hogy itt nálunk helyben nem fizetik még úgy a munkát, mint nagy városban, stb.

Igaz, hogy az ipartörvény ártott az iparügynek általában; a mennyiben megengedi minden laikusnak bármintű dízlétet vinni; de van nekiünk jelenleg is azért néhány oly derék s hívátásának magaslatán álló iparosunk, kiket semmiféle törvény nem képes megérteni; mert szakmájukban megállják helyüket és lelkiismeretes pontossággal iparkodnak megrendelőiknek eléget tenni. Ilyeneknek szeretnők látni az egészet.

A mi pedig a munka díjazását illeti megfizetik biz azt itt helyben is csak úgy, akár a fővárosban, csak legyen a munka jól elkészítve. Sőt többet mondunk, jobban fizetjük, mint nagy városban; mert egy nagy városban az iparcikkek általában olcsóbbak, mint az itt helyben készítették. S részben ennek tulajdonítható ama körülmény is, hogy sok iparcikket importálnak hozzánk. Igaz, hogy mire e cikkek ide érkeznek, szállításuk által jóval drágábbakká válnak, mint a helybeliek. Ezen is csak iparosaink segíthetnének.

Hogy kézmű-iparosaink a szabad ipar termelésével versenyezzenek, élelmességre, szakértelein- és tőkére van szükségök. Készítsen az iparos főmára esinos és jó munkát, kösse egyéni ambícióját, becsületét hozzá; alkalmazkodjék a közönség igényeihez; legyen élelmes; ne keljen munkája után járni, küldözgetni, hetekig, hónapokig várni, hanem a munka elkészítésében legyen pontos és gyors! Menjen utazni és tanulni.

Ohajtandó továbbá, hogy emelkedettebb közszellem fejlődjék ki az iparos osztályban és a közönség körében is az iparosok iránt. Az iparosok, műveltségök gyarapítása által emelkedjenek ki régi helyzetükből, de a nélkül, hogy ezt elhagynák, ismerjék föl jelentőségüket és fontos hívátásukat; szerezze meg azokat a szellemi és erkölcsi tulajdonokat, melyeket korunkban az iparostól mint a társadalom és haladás kiváló tényezőjétől várunk. Viszont a közönség adja meg az iparosnak ama tiszteletet, melyre ő úgy is mint ember, úgy is mint a nemzet testének munkás tagja, méltán igényt tarthat.

Ezen nem várt védekezésemre kissé meg hűkönt.

„Igaz, — szolt — hogy azzal akartam vissza tartani ezen szerencsétlen nőket; de sem magának sem másnak nem parancsoltam, hogy azt végrehajtsa, köszönje a szerencsés véletlennek, hogy annak a szegény leánynak más baja nem lett, mint hogy átázott és megijedt; de most maga büntetésül Husztig fog gyalogolni és a leánytól bocsánatot kér. Értetté?”

(Persze hogy értettém.)

Az átkelés megtörtént. Még egyszer Isten hozadékot kiáltottunk a tulpartra s a század megindult.

En búsán néztem utánuk mint fognak ők világban dalólva lovagolni; hogy Rózsikától bocsánatot kell kérnem még az nem bántott, mert tettemet megbántam, de gyalog menni; ez nagyon szigorú büntetés a húszárnak, — egy kis tréfáért!

Karomra fűztem hát lovam kantárszárát, méltázva bállagtam a század után. Csak paripám nyelése ébresztett néha fel merengésemből.

Szegény állathak is fájt hogy társai elhagyták.

Rózsika tiszteletteljes távolban sántikált utánam, lucskos ruhájában néha hátra tekintve. Valójában megcsajnáltam szegényt s megálltam és bevártam őt.

„Rózsika mondan, én magával nem emberhez illő módon bántam, a mint tudja s átlátja azért súlyosan megvagyók büntetve, mert gyalog kell mennem. Kapitányom megparancsolta, hogy magától bocsánatot kérjek, de ha ez parancs nem volna is megtehetném, mert tettemet nagyon megbántam. Bocsános meg nekem Rózsikát! Ha maga csakugyan nem akar eltérni szérihém könnyelmű elhatározásától hogy kedvesét kövessék és velünk jöjjen, megígérem, hogy meg velünk lesz bántalmazói ellen be nem vedőre talál. De gondolja meg jól hogy mily kétes

Az iparos osztály közszellemének s köz- és magán érdekeinek fejlesztésére nagyon sokat teliet az ipartestület továbbá a városi hatóság, az iparos osztály javát célzó intézkedések által. De közre kell munkálni minden egyes iparosnak is, szem előtt tartva azon erkölcsi kötelemet, hogy ne csupán egyéni javunkra dolgozzunk, hanem gondoljunk a közjóra s a jövő nemzedékre is, t. i. a segédekre meg a tanulókra. Ha kell áldozunk is értök! Mert egy oly osztály ez, melyet nemcsak hogy nem nélkülözhetünk, de előhaladásunk igen lényeges tényezőjének kell tartanunk. A kézi munkás még államokban is e tekintetben részesül, hol a gyár ipar elterjedésével gépek léptek az emberek helyébe.

Nálunk még a kis ipar a főtényező. De a munkás kéz a gépek terjedésével se nélkülözhető. Iparunk fejlődésére tehát feltétlen befolyása van munkásai minőségének.

A mai fiatal iparos-nemzedék nagyobb része gyenge tanulók; kezdet óta szegény, vagy tönkrejuttott családok tagjaiból került ki, mert az iparos pályát sok körben még most is a leggyöngébb szellemi tehetségek menhelyéül tekintik. Az ily helyekről került és ily tehetség nélkül való ifjú gyermek bedobatik egy műhelybe, hol erkölcsi magaviseletében és szellemi fejlődésében bizony nem igen vezet senki. Bő alkalma nyílik a rász társaságokba való keveredésre, s az alapos elomlásra.

Mikor aztán felnőtt és segéddé lett, oly tágkörű szabadságot talál ipartörvényünkben, melyet ily előképzettség után legkönnyebben a maga, de meg a mások kárára fordíthat és fordít is.

Mi tehát első sorban az iparos pálya népszerűsítését tartjuk mulhatlanul szükségesnek. A mit azután kell kívánnunk: az iparoktatás rövid pár év alatt oly szép fejlődésnek indult, hogy a mit az iskolától várhatunk, azt körülbelül meg is kapjuk. Csakhogy az iskolákkal kapcsolatosan szükségünk van a házi nevelésre is. Mert egy jó iparos saját családjá tagjául tekinti a tanulót és segédet s atyailag vezeti be az élet viszontagságai és kísértései közé.

Am az iskolában és törvényhatóságon kívül a társadalomnak és egyesületi életnek is vannak e téren kötelességeik.

Hiszen e szerény és nehéz sorsu fiatalságban csak úgy benne van mint más fiatalságban a boldogulás vágya és a törekvés a jobbra. A munka maga csak szerényebb vágyakat tud dialra juttatni; a nagyobb ügyesség, találékony-ság csak kevesebbekben van meg és ott se párosul mindig szerencsével. A nyughatatlanabb véralkatuak, a türelmetlenebbek és a szerencsétlenebbek nem foglalkozásuk körén belül keresik boldogulásuk föltételeit, hanem a társadalom szervezetének megbontásában...

jövőnek nézünk mi elébe ily háborus időben. Reánk nem vár más mint a nélkülözés, sanyaruság és legjobb esetben a halál!

„Meggondoltam én azt tízedes úr! Nem tudom, de hiszem, hogy a katonának ilyen időben a minőben most élünk bizonyos helye nincs és a táborozás alatt sokat szenved; meglehet az is, hogy szeretöm is elesik vagy nyomorék lesz, de utolsó esetben ápolója akarok lenni. Nekem nincs ő rajta kívül senkim e világon. Atyám kántor és tanító volt, de ő valamint anyám is ezelőtt két évvel elhaltak. Én vagyontalan árva lettem, rokonaim nem voltak, egy szüleimet ismerő jó szívű asszonyság Szigeten magához vett, hol mint szobalány lettem alkalmazva, velem jól bánt s mikor magok Szigetre megérkeztek Márkus hozzánk lett szállásolva. Oh bárcsak soha sem történt volna ez! Megszerettem őt s most csak a halál választhat el tőle; de földi hatalom nem.” Zokogva és remegve az árok partjára dőlt.

Most már nekem gyűlt meg a bajom.

„Istenem — gondolám — nem hagyhatom itt az úton, e szerencsétlent!” Megálltam hát mellette s néhány perc múlva letörölte könnyeit, felállt s indultunk.

„Rózsika mondom neki, maga nehezen lép egyik lábával. Fogadja el ajánlatom: üljön fel lovamra!” Ő könnyes szemét reám emelte s mosolyogva mondá:

„Ugyan az Istenért mit gondol! hiszen én sohasem ültem lovon! És mit mondana a kapitány ur ha meg tudná?”

„Azzal ne törődjek nem mondom én azt meg s ha mégis megtudná, az én bajom lesz, legfeljebb is azzal fog büntetni hogy Szőlősig gyalogolok és így holnap estére maga tökéletesen meg tanul lovagolni. Hiszen én felülnek tízedes úr, de félek a lótól.”

„Ne féljen semmit. Héjám szelid állat, én ve-

És kitől lehet azt várni, hogy a társadalom e rétegéhez leszálljon, maga köré gyűjtse, a tudás, a szeretet, a jószág és tisztas jövedv szerény méceit számhára meggyujtsa?

E földathoz olyan erény kell, a melynek gyakorlásában társadalmunk egyik osztálya sem töndöklök. Veres kereszt: az van, bölcső egyesület van, nőképzés van, jótékony nőegylet van, mindenféle gyámoltalanok számára századunk humanizmusa és hiusága tudott egyesületeket létrehozni. Hogy a testi, szellemi és lelki erővel dolgozó mesterlegények érdekeit karolja valaki fel: az senkinek eszébe nem jutott eddig magukon e kézműves ifjakon s néhány katolikus előbbkelő egyházi férfian kívül. Így van egyik részök kárára és veszedelmére a társadalomnak.

Egy pár legényegyesület létezik és virágzik az országban. Ama mesterlegények gyülekező helye ez, a kik munkájukat becsülik, foglalatosságok körében keresik boldogulástokat, de egy szellemi és lelki közösségre, ennek épüléseire és nemesebb szórakozásaira szomjasak. Egy-egy ily egyesület olyan kötelet, melyen belül a munkás egy idealisabb élet élvezetére tesz szert, a közösség érzetében erkölcsileg fölemelkedik, a szellemi táplálék által, a melyet ott talál, nemesül. Ezek az egyesületek jótékony-ságot gyakorolnak tagjaik, jótékony-ságot a társadalom iránt, melynek egy sok eltévedésnek kitett osztályát idealis láncszemek által egymáshoz és hozzá — a társadalomhoz — fűznek. Ahhoz a társadalomhoz, mely még ma sem öleli keblére az iparossegédet. Még maga az iparos is, görbe szemmel nézi házában a segédet, kire műhelyében szüksége van. Ezközének nézi, nem egyenrangú felének. E viszonynak gyökeres változáson kell keresztül mennie, patriarchálissá kell változnia.

Távol állunk célunk elérésétől mindaddig míg iparosaink erkölcsi és szellemi életét a műveltség nem jellemzi; távol minden széptől, nemestől és jótól míg mestereink az Isten, haza, király, a felsőség, az iskola és a tanítók neveit a legnagyobb tisztelettel nem ejtik ki a műhelyben, segédek és inasok előtt. S ha sikerülhet egyszer ezt elérnünk, úgy iparunk fejlődéséhez szükséges, műveltség érdekében legelső feladatainkat teljesítettük.

Ismétlem: ha magyar ipart és vagyonosodást akarunk, teremtünk előbb megkívántató szakképzett magyar munkásokat.

Szentimrei István.

Füredi levél.

Előpatak, 1888. aug. 10.

Zuhog az eső. Patak a csatornában, patak az utcán, patak a sétatér árkában, patak szobám előtornácában is. Ez most Előpatak. Pedig én itt csak egy

zetem, maga pedig úgy fog ülni a nyeregben mint akár egy hintóban.

Rózsika engedett s felsegítettem a nyeregbe s indultunk.

Rózsika elsikoltotta magát, a ló megugrott s ő a nyakára esett.

Megragadtam a lovat s vissza helyeztem a nyeregbe, de a leány folyvást rimázkodott hogy szállítsam le. „Nem bánom oly feltétellel ha nem követ bennünket!” Ő ezt megtagadta. „No hát most intrapp Rózsika!” Erre még jobban sikoltott.

„Haj babám! bizony így is meg kell ülni a lovat, ha markotányosnak akarunk lenni, mert hát mindig lépést nem megyünk. Majd így, majd lépésben haladva közeledtünk Huszthoz.

A vár alatt feltűnt előttünk három felénk közeledő kocsi; egyike mellett két lovassal s nagy égi a két lovasban kapitány és főhadnagy urunkra ismertünk.

Rózsika minden szentekre kért, hogy álljak meg és szállítsam le.

„Most már úgy is késő babám, csak haladjunk!”

A találkozásnál feszesen jobbra néztem s kapitányom mosolygott.

Nincs baj gondolám s hallám a mint a kocsi-ban ülő hölgyek egyike feán hangon jegyzé meg:

„Nézzétek leányok mily jó szívű katona ez, ő maga gyalog megy s feleségét ültette lovára.”

De csakhamar hangos kacaj hallatszott a kocsiból.

A fogat megállt, a hölgyek felálltak a kocsi-ban s tapsolva néztek utánunk néhány pereig.

Hihető, miszerint kapitányunk elbeszélte nekik a velünk ma történeteket.

Rózsikát csak a városháza előtt szállítottam le.

(Vége köv.)

* **Iskolai beiratkozások** A szilágy-somlyói községi elemi népiskolába a jövő 1888—89-ik tanévi beírások folyó évi augusztus 31. és szeptember 1. 2-án fognak megtartatni, a rendes tanítás pedig ugyanezen hó 3-án d. e. 8 órakor kezdődik. Az első osztályba oly növendékek vétetnek fel, kik élték 6-ik évét teljesen betöltötték a ezt anyakönyvi kivonattal is igazolni fogják, a többi osztályokba való felvételek a megelőző évi eredménytől tereleztetik fel. Fizetendő dijak: beírás címen 25 kr, mely összeg a beíráskor fizetendő; tandíj 3 frt, ez összeg két egyenlő részletben, félévenként előre fizetendő. A szegénységöket igazoló tanulók a tandíj fizetés alól felmentetnek, ha erre vonatkozó kérvényüket f. évi szept. 15-ig az igazgató tanítóhoz benyújtják. A fentebbiek szem előtt tartása mellett felkértenek a szülők és gyámok gyermekeiknek ez idő alatti beíratására, a vidéki szülők pedig jól fel-fogott érdekük szempontjából arra is, hogy gyermekeik elszállásolásáról, a szállásadók megválasztásánál lehetőleg vigyázzók és tapintatosak legyenek. Az igazgatóság.

* **A sz-somlyói önk. tűzoltó egyesület tánevigalmán** felülfizettek: Gencsy Sándor 2 frt, Veverán József 2 frt, N. N. 1 frt 40 kr, Szabó Ferenc 1 frt 40 kr, Veisz Ignác 1 frt 40 kr, Özv. Lukács Gusztávné 1 frt, Izsák Katalin 1 frt, Zobel Lipót 1 frt, Kiss József 1 frt, Bethlen Gábor 90 kr, Schiffler Lajos 90 kr, dr. Ajtay Endre 80 kr, Somogyi Kálmán 80 kr, Unger Gusztáv (Zilah) 80 kr, Grósz Henrikné 80 kr, Gámentzy Tódor 80 kr, Merk János 60 kr, Szathmáry Károly 60 kr, id. Ruzska Ignác 50 kr, Szilágyi Lázár 50 kr, Léderer Zsigmond 40 kr, Káló Béla 40 kr, ifj. Ruzska Ignác 40 kr, Gyulay Endre (Kraszna) 40 kr, Karay Lajos 40 kr, Sünstein Ferenc 40 kr, Koritsaneky Ferenc 40 kr, Mike Gyula 40 kr, Hubert Jenő 40 kr, Hubert György 40 kr, Barbolóvics Virgil (T.-Lők) 40 kr, Lacay Józsefné 40 kr, Bádon Lajos (S.-Csehi) 40 kr, Porjesz Sámuel 40 kr, ifj. Józsa Gyula 40 kr, Virágh László 40 kr, Kiss Ignác 40 kr, Szilágyi Mihály 40 kr, Ludinszky Lajos 40 kr, Bund Matild 40 kr, Lázár János 40 kr, Szalgáry József 40 kr, Katona Sándor 30 kr, Keller Róbert 30 kr, Verőci Lajos (Debrecen) 20 kr, Nedecky Jakab (Székelyhid) 20 kr, X. Y. 20 kr, Jakab István 20 kr, ifj. Végő Mihály 10 kr, Tóth Lajosné (Debrecen) 1 frt. Összesen 31 frt 50 kr. Lázár Ödön pénztárnok. Összes bevétel 101 frt 40 kr. Kiadás 80 frt 48 kr. Tiszta bevétel 20 frt 92 kr. Ugy a megjelenteknek, mint m. t. előfizetőnek szíves támogatásáért köszönetet mond. Sz.-Somlyó, 1888. augusztus 1. A parancsnokság.

* **A mi nőfien fiatal embert nem becsatelenit meg.** Pikáns rágalmazási pör folyt nemrég a z-i fiatalság egyik tagja ellen. Egy Róza nevű cselédleány célzatosan azt a hírt terjesztette, hogy annak a kis fiúnak, a kinek ő az édesanyja, a Gyula urfi a természetes atyja. E miatt a fiatal ur rágalmazás címen fölmentést tett a z-i járásbírósnál, a hol a 17 éves hajadont 3 napi fogházra ítélték. Azonban a kir. tábla, nem is nyomozva a terjesztett hír igaz, vagy nem igaz voltát, a fiatal nőt felmentette, mert az indokok szerint egy nőfien fiatal emberre nézve semmi meggyalázó vagy becsatelenítő dolog nem foglaltatik a terjesztett hírből.

* **Opera — telefonon.** Már régebben foglalkoznak azzal a tervvel, hogy Páris és Brüsszel közt telefon-összeköttetést létesítsenek oly célból, hogy Brüsszelben a telefon segítségével hallgathassák a párisi operai előadásokat. A brüsszeli kiállításban e célra telefon-pavilont állítottak fel és szerdán történt az első kísérlet. A meghívottak „Tell Vilmos“ egyes töredékeit hallották, ugyan abban az időben, mikor a párisi közönség. A kísérlet azonban a viharos időjárás miatt nem sikerült teljesen. Mégis egyes részeket egész tisztán ki lehetett venni. A basszus és a bariton hangot a háromszázötven kilométer távolságban nem hallani oly jól, mint a tenort és a női szopránt, melyek szépen, tisztán hangzanak.

— Kedvezmény a „Szilágy-Somlyó“ előfizetőinek. Előfizetőink által a „Magyar Gazdák Évkönyve 1888-ra“ című tartalmas mű csinos vászonkötésben, egy frt bolti ár helyett, 75 kr kedvezmény-árral rendelhető meg a „Magyar Gazdák Évkönyve“ kiadóhivatalánál (IV. Révay-utca 8. sz.) vagy a „Franklin-Társulatnál“ (IV. Egyetem-utca 4. sz.) Ára csinos vászonkötésben 1 frt. Előfizetőinknek 75 kr. Megrendelhető a „Magyar Gazdák Évkönyve“ kiadóhivatalában (VI. Révay-utca 8) és a Franklin-Társulatnál (IV. Egyetem-utca 4. sz.)

*

* **Bécs közeli gyógyhelye, „Salzerbad Kleinzell“** Hainfeld mellett Alsó-Ausztriában (Kis Carlsbad), mely a Hainfeldi vasutállomástól (St-Pölten-Leobersdorf vonal) egy órányi távolságban van és gyönyörű fenyvesek közt fekszik, oly ásványvízforrásokkal bír, melyeknek hatása olyan mint a karlsbadi, marienbadi, frankensbadi, kisingeni, mergentheimi, hamburgi, stb. Uszó-, melegvíz- és kádfürdőkkel van ellátva és olcsósága miatt is mindenkinek ajánlható. Bővebb felvilágosítással és prospektusokkal szívesen szolgál a fürdőkezelőség: Währing, Bécs mellett, Zimmermangasse 10.

* **Koncentrált marhatrágya.** (Engrais de boeuf) Alkalmunk volt közelébb egy cikket közölni a „Saxl testvérek“ cég (Bécs. III. Rennweg 20) temesvári gyárában készülő „koncentrált marha trágya“ számos előnyéről s arról a kitüntetésről, melyben e trágya-anyag az idei nagy-körű gazdasági kiállításán részesült. Erre vonatkozólag most a sziléziai központi gazdasági egyesület borszlói vegykísérleti állomásának tudós tanárától dr. Holdeleiss-tól egy szakzszerű véleményt is közölhetünk mely következőleg hangzik: „A kísérletre beküldött koncentrált marhatrágya fontosabb növényi tápanyagokban — 12.05% víztartalom mellett — 51.73% szerves alkatrészeket 0.71 légenyt (Nitrogén) mint ammoniakot, 3.17% más légenyvegyeket, 4.86% phosphorsavat, 0.24% kén-savat, 1.62% káli s 2.00 meszet (Calcium) tartalmaz. Ha megpróbáljuk kiszámítani azt, mely összetételben áll a benne feltalálható káli, akkor feltehető: 0.52% kén-savas káli (SO₄K₂) és 2.48% kettő phosphorsavas káli; de ez utóbbi számítás az anyag megítélésére nézve közömbös. Ezek szerint a koncentrált marhatrágya egy jó és célszerű összetételű trágyaszor, mely tartalmánál fogva minden földnemhez egyaránt alkal-

mas. Szerves természete a könnyebb talajra utalja ugyan de alkatrészeinek könnyű feloldhatóságánál fogva nehezebb talajra is ép úgy használható. Organikus alkatrészeinek nagy mennyisége és finom elosztása használhatóságát nagyban emelik, míg az alkatrészek célszerű aránya egyenlő módon teszi alkalmassá minden trágyázást igénylő veteményhez de különösen a kalászos növényekhez, továbbá burgonyához és lenhez.

CSARNOK.

Miért is gazdag?

Irta: B. J.

— Ugyan tartsa a kezét és ne lóbáztassa folytonosan a pálcáját, mert megüt valakit és bizony baj lesz.

— Nos, nos, nem félek ám én senkitől sem! Akár neki megyek a csimborassonak, felütök hat előfát, megverekszem a jeges medvével. Parancsolja Irén?

— Léha! Határtalan léha. — Mi mindent összebeszél. Azt hiszi nem tudom mi az a csimborassó meg hat előfa és a jeges medve?

— Ah! Igen... Eliz, maga kötekedő kedvében van ma. Látja mind elhaladnak mellette és nézik. Észre sem veszi. Emitt ment a kicsi Károly. Ismeri? Nem. Negyvenezer forint vár rá.

— Hogyan?

— Az atyja gazdag bankár, ő egyetlen fiu Semmi rokonság, semmi atyafi. Egyedül marad, ha meghal az öreg. Egyedül reászakad a negyvenezer forint.

— Nos, hát sok az?

— Sok, sok, Eliz. Én legalább azt hiszem igen sok. Tudja, a papája annyit szánt magának. Mikorra?...

— Megálljunk Zoltán, várjuk be a többieket. Fényesre mosott apró kövek szétszórta hevertek a puha porond között és az út két szélén, meg távolabb élénk színe volt a fünek. A májusfa virág legszebben fehérlett, a gesztenyefák sűrűn lombos ágaikkal beárnyékolták az alját.

Itt künn a tavaszi ujjalással ébredő természetben bohó madár hívta-hívta párját, ki nem mert átröpülni, mert gyöngének tudta szárnyait.

Sokan, sokan jártak a sétányon. Szegény munkás asszonyok kivitték síró gyermekeiket, hogy bámulják meg az uri fényt és szedjék tele sárga tejvirággal a kezeiket. Távolabbról zene hallatszott és a sátorból evő eszközök csörömpölése. Eleven, pezsgő élet. Nem szabad ilyenkor egy borus arcnak sem lenni.

Zoltán reánézett Elizre, a ki félrefordította a fejét, eközben a derekát átfogó aranylánc szemei egymásra horzsolódtak. Az izléses napernyőt maga elé tartotta, hogy üde arca alig látszott ki alóla. Kedves gyermek volt, de maga is tudta ezt.

Lassan beérte őket a társaság. Az atya, Darmer, Gácsói ur, ki veje volt, férje lévén másik leányának egy testes, de szép asszonynak és a kis Péter, az öcsés, ki, bár nagyon el volt foglalva kabátjának rángatásával, mégis megkérdezte:

— Miért álltatok meg?

Eliz bágyadt hangon odaszólt atyjának:

— Elfáradtam papus, talán pihennék.

Bementek a kioszkba és fagyaltot rendelték. Irén jóízűen hozzálátott, nem különben Gácsói ur a veje, meg mindnyájan.

Zoltánt álmatag merengés lepte meg és alig alig szólt. A hogy megszokta, elvette Eliztól a napernyőt, letette maga mellé, úgy a felsőt is.

Eddig sohasem jutott eszébe, hogy Eliz gazdag leány és megnehezíthet valamilyes kérdésért. Például a milyen a mostani volt, hogy mikorra szánta atyja azt a sok pénzt. Nos természetesen, ha férjhez megy.

Milyen különös! Eliz férjhez megy.

Van bizony szép hozománya, csodálhatják, bámulhatják a hol megjelenik. Eddig mindenütt vele volt, Zoltánnal, ki félig-meddig rokona. Ifjú ember; alig van egyebe folytonos jó kedvén és becsületességén kívül. Talán még gyermekkorától dátalódik ez az ismeretség. Ki tudja elmondani, hogy voltak együtt. Mondottak egymásnak folyton semmi dolgokat, elbeszéltek, hogy egyiküknek is, a másiknak is, ez, meg amaz rossz tulajdonságuk van.

És ezenközben megnőtt Irén. Egyen-egyen cse-csebbek lettek a felöltői. Először félretették a csipkés vállkendőt és értékes jaketlit vettek a leány, majd karperec került elő és egyszerre egészen hosszú ruha.

A hol járt, utána hallatszott:

— A Darmer leány. Csinos!

Elment estélyekre, bálokra, kivágott ruhában. Mulatott, táncolt, sokat. Zoltán mindenütt mellette. Ott tartotta a legyezőt, hozatta a frissítőket és ő volt, kinek elmondhatta sokszor:

— Jól mulattam. Ugy-e maga is?

Igen, Zoltán épen úgy. Ő nem is mulatott ugyan mással, mint Irénnel és észre sem vett másokat.

Ugy nevezett „jó fiu“ volt.

Különös, hogy most mindezek felujultak a Zoltán emlékezetében, egyetlen szótól, mely önkénytelenül jött ajkaira. Miért is olyan gazdag ez az Irén? Ha szegény volna, oh akkor tudná Zoltán, hogy mit kell tennie, de így... így Zoltán vissza fog menni a politechnikumba és távolról nézi majd másnak a boldogságát, azért, a ki Irént elveszi s a ki bizonyára nem fogja megérdemelni.

Merengéseiből Irén hangja verte föl.

— Jöjjön, jöjjön kérem! beszélje nekem tovább azt a sok bolondot, a mit elkezdett. Hát mondja csak, mi lesz akkor, ha én férjhez megyek?

S karját az ifjúba fonva, vitte magával, neki a hosszú fasornak.

Zoltán kedvetlen volt, míg Irénen a legpajkosabb hangulat vett erőt.

— No, évelődött tovább, mi lesz, ha férjhez megyek? s e közben hamiskásan mosolygott.

Zoltán nem felelt.

Nem is volt rá szükség.

— Igen ám — folytatá Irén — de én nem megyek máshoz.

Zoltánnal forogni kezdett a világ. A fasor végén voltak, hol nem láthatta senki, pedig Zoltán szerette volna, hogy hallja az egész világ, mikor Irén fülébe sugta:

— Mindent tudok, maga szeret engem. Bizalom, én is...

És mosolygott mellé. Szent Isten, mi lesz, ha a papa megtudja?

Szerkesztői üzenetek.

B. Kolozsvár. Igen; de az már régen idejét mult dolog. Dolgozatának szívesen nyitunk tért; csak némelykor türelmet is kérünk, mert sok a közlendő és sort kell tartanunk.

K. L. Ön is megpróbálja — írja — a cikkírást, mint a hajdu a harangöntést. Az önnek, ez emennek soha se fog sikerülni.

L. J. Vaskó. Rég várunk. A nagy vacatión elég hosszú és mi tudunk követelőz is lenni.

Nagy László urnak. Mi is kíváncsiak vagyunk arra, hogy mi történik a fürdőben. Már csak ellenőrzés szempontjából is egy-egy „beszámolót“ kérni fogunk.

Hirdetések.

Hirdetmény.

Az új tanév folyamára, ajánlja magát **német, franczia és zongora tanításra** — úgy mind nála tökéletes ellátásra — leánykákat vagy fiukat elfogad alólírt

Hellwig Erzsébet.

Új üzlet megnyitás.

Van szerencsénk a nagyérdemű helybeli és vidéki közönséget és gazdasági uraságokat értesíteni, hogy Sz.-Somlyón, Megyeház-utca járásbíróssággal szemben egy

gépész, lakatos és rézműves

műhelyt és raktárt nyitottunk.

Minthogy első gyárosoknál szerzett szakértelemmel párosult tapasztalataink által, versenyképes árak mellett elvállalunk és készítenek bármily gazdasági gépeket, szeszgyárak, fürdők berendezéséhez összes gépek, rézműves és gépész tárgyakat legjobban szakértelemmel állítjuk össze; továbbá bármely lakatos, gépész, vagy rézműveshez tartozó igazításokat is legolcsóbban vállalunk fel. Továbbá bármily gazdasági gépeket raktáron tartunk, vagy azokra megrendelést legelső gépgyárakból részletfizetés mellett is elvállalunk, és versenyképes olcsó árak mellett szerezzük be.

Becses megbízásukat kérve, tisztelettel,

Burger és Kálló

rézműves és gépész Sz.-Somlyón.

1—3